

ע"פ 945/18 - ווסיסלאימה, פארס פרח, פאדי אפגני נגד מדינת ישראל, פלוני, פלוני

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים

ע"פ 945/18

ע"פ 965/18

ע"פ 967/18

לפני: כבוד השופט ד' ברק-ארז
כבוד השופט ג' קרא
כבוד השופט י' אלרון

המערער ב-ע"פ 945/18: ווסיסלאימה
המערער ב-ע"פ 965/18: פארס פרח
המערער ב-ע"פ 967/18: פאדי אפגני

נגד

המשיבה בכל הערעורים: 1. מדינת ישראל

המשיבים ב-ע"פ 945/18: 2. פלוני
3. פלוני

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד
ב-ת"פ 040814-08-16 מיום 08.01.2018 שניתן על
ידי כב' השופטת מ' ברנט

תאריך הישיבה: כ' בכסלו התשע"ט (28.11.2018)

בשם המערער ב-ע"פ 945/18: עו"ד מוחמד פוויזינוואתב
בשם המערער ב-ע"פ 965/18: עו"ד וסימדכוור
בשם המערער ב-ע"פ 967/18: עו"ד מוסטפא יחיא

בשם המשיבה בכל הערעורים: עו"ד מירי קולומבוס
בשם שירות המבחן למבוגרים: גב' ברכה וייס

פסק-דין

השופט י' אלרון:

1. לפנינו שלושה ערעורים על גזר דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (השופטת מ' ברנט) בת"פ 40814-08-16 מיום 8.1.2018, במסגרתו הורשעו המערער בע"פ 945/18 (להלן: סלאימה), המערער בע"פ 965/18 (להלן: פרח) והמערער בע"פ 967/18 (להלן: אפגאני; להלן ביחד: המערערים), על פי הודאתם, בעבירות קשירת קשר לפשע, לפי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק); נסיון שוד, לפי סעיף 403 סיפא לחוק; פריצה למקום מגורים, לפי סעיף 406(ב) לחוק; ועבירת תקיפה הגורמת חבלה ממשית בנסיבות מחמירות, לפי סעיפים 380 ו-382(א) לחוק.

בית המשפט המחוזי השית על המערערים עונשים של 50 חודשי מאסר בפועל בניכוי ימי מעצרם, 12 חודשי מאסר על תנאי לבל יעברו עבירת רכוש או אלימות מסוג פשע למשך 3 שנים, וכן פיצוי בסך 5,000 ש"ח לכל אחד מהמתלוננים.

הערעורים מופנים כלפי חומרת העונש בלבד.

2. על פי עובדות כתב האישום, עובר ליום 7.8.2016 הציעו יחיאל דוראני (להלן: דוראני) ואדם נוסף למערערים ולמונזרמואמנה (להלן: מואמנה) לשדוד סכום כסף מבית מגורים. ביום 6.8.2016 הגיעו דוראני ופרח לבית המגורים על-מנת לראותו. למחרת, בשעה 5:00 או בסמוך לכך, נפגשו המערערים ומואמנה עם דוראני, והלה הסיע אותם סמוך לבית המגורים לצורך ביצוע השוד.

כמתואר בכתב האישום, במהלך הנסיעה הנחה דוראני את המערערים ומואמנה להיכנס לבית, להוריד את מפסק החשמל הראשי, לקשור את יושבי הבית ולחסום את פיהם. לצורך ביצוע השוד, צייד דוראני את החבורה בכובעים, כפפות, אזיקונים, סרט הדבקה ותיקים.

בהגיעם לבית המגורים, ירדו אנשי החבורה מהרכב ודוראני המתין להם סמוך לבית במטרה למלטם מהמקום לאחר השוד.

בשעה 6:00 לערך, נכנסו אנשי החבורה לבית המגורים כשהם חובשים כובעים וחלקם עוטים כפפות, הורידו את מפסק החשמל הראשי כמתוכנן, וירדו לקומת המרתף בבית, שם ישנו אותה עת האחים פלוני ו פלוני (להלן גם: המתלוננים).

אחד מאנשי החבורה דפק בחוזקה בדלת המרתף. לאחר ש פלוני התעורר מרעש הדפיקות ופתח את הדלת, התנפלו עליו שניים מאנשי החבורה - אחד מהם אחז בו בצווארו וחסם את פיו באמצעות ידו, והשני הכה אותו בפניו ובכל חלקי גופו.

למשמע צעקותיו של פלוני, קם ממיטתו אחיו פלוני, וניגש אליו במטרה לעזור לו. או אז התנפלו עליו השניים - האחד תופס את פלוני בראשו, בעוד השני מכה אותו בבטנו ובחזהו. במקביל, ניסה פלוני להימלט ושניים מאנשי החבורה האחרים תפסו אותו, אך הוא הצליח לחמוק מידם.

מיד לאחר מכן ברחו אנשי החבורה מהבית ונתפסו במקום סמוך על-ידי משטרה שהוזעקה למקום. דוראני נמלט מהמקום ברכב המילוט.

במעשים אלו גרמו המערערים ל פלוני חבלה (המטומה) בעינו השמאלית, שפשופים בירך ובמותן ופצע שריטה בברך ימין. ל פלוני נגרמו חבלות בפניו. כמו כן, על-פי תסקיר נפגעי העבירה שהוגש לבית משפט קמא, נגרמו למתלוננים נזקים נפשיים קשים. בין היתר חווים המתלוננים חרדה וחשש מפני האפשרות להיפגע בשנית, אי-שקט, עייפות כרונית וקשיי ריכוז. מאז הפגיעה מתקשים המתלוננים לתת אמון בזולת ומגלים חשדנות כלפי זרים באופן הפוגע בתפקודם החברתי והתעסוקתי.

גזר דינו של בית המשפט המחוזי

3. בגזר דינו סקר בית המשפט המחוזי את הערכים המוגנים שנפגעו כתוצאה ממעשי המערערים - שלומו ובטחונו של אדם בביתו, שלמות גופו וקניינו - תוך שקבע כי מעשיהם "דומים הם להתממשותו של חלום בלהות" וכי הללו גרמו לנפגעי העבירה חבלות פיזיות וצלקות בנפשם.

לפיכך, ונוכח מידת האלימות שננקטה על-ידי המערערים יחדיו, וכן תוך שקילת רמת הענישה הנהוגה במקרים דומים, קבע בית המשפט המחוזי כי מתחם הענישה ההולם נע בין 40 ל-80 חודשי מאסר בפועל.

עוד נקבע כי מתחם הענישה ההולם בעניינו של אפגאני יהיה זהה וזאת למרות שחלקו במהלך ביצוע השוד "הסתכם" בחסימת פתח המילוט של המתלוננים, שכן הלה היה "שותף מלא למעשים"; ידע מראש על כוונת החבורה לנקוט באלימות לצורך השתלטות על המתלוננים; נכנס עמם לבית המגורים ביודעו שינהגו כך; וקיבל על עצמו את תפקיד השמירה על הדלת תוך שצפה במתרחש ולא נקט צעדים להפסקת האלימות כלפי המתלוננים.

4. בגזירת העונשים בתוך המתחם בחן בית המשפט המחוזי את הממצאים שעלו מתסקירי שירות המבחן ואת

נסיבותיהם האישיות של המערערים, וציין כי אין נסיבות מיוחדות המבדילות בין השלושה. לנוכח גילם הצעיר, התקופה ששהו במעצר בית והיעדר עבר פלילי בעינינם, השית בית המשפט המחוזי על כל אחד מהמערערים עונש של 50 חודשי מאסר בפועל לצד ענישה נלווית כמתואר לעיל.

5. לשלמות התמונה יצוין כי בעניינם של מואמאנה ודוראני התקיים הליך נפרד בגין אותה מסכת עובדתית (ת"פ 40858-08-16 בבית המשפט המחוזי מרכז-לוד). במסגרת הליך זה, הורשעו השניים על פי הודאתם בעובדות כתב אישום מתוקן, בעבירות של קשירת קשר לפשע לפי סעיף 499(א)(1) לחוק, נסיון שוד, לפי סעיף 403 סיפא לחוק ולגבי מואמאנה בלבד גם עבירת פריצה למקום מגורים, לפי סעיף 406(6) לחוק, ותקיפה הגורמת חבלה ממשית בנסיבות מחמירות על פי סעיף 380 ו-382(א) לחוק.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד השית על דוראני עונש של 4 שנות מאסר בפועל בניכוי ימי מעצרו; 12 חודשי מאסר על תנאי למשך 3 שנים לבל יעבור על העבירות בהן הורשע; פיצוי לכל אחד מהמתלוננים בסך 7,500 ש"ח; וכן קנס על-סך 5,000 ש"ח או 60 ימי מאסר תמורתו.

על מואמאנה הושתו 6 שנות מאסר בפועל בניכוי ימי מעצרו; 12 חודשי מאסר על תנאי למשך 3 שנים לבל יעבור על העבירות בהן הורשע; פיצוי לכל אחד מהמתלוננים בסך 10,000 ש"ח; וכן קנס על-סך 7,500 ש"ח או 90 ימי מאסר תמורתו.

השניים ערערו על גזר דינם לבית משפט זה כלפי חומרת עונשי המאסר. ביום 31.10.2018 ניתן פסק דין בעניינו של מואמאנה אשר העמיד את עונשו על 50 חודשי מאסר בפועל (ע"פ 4621/18). באותו היום ניתן פסק דין גם בעניינו של דוראני, אשר העמיד את עונשו על 3.5 שנות מאסר בפועל (ע"פ 2765/18).

6. המערערים ערערו כאמור על חומרת עונשם, ומכאן הערעורים שלפנינו.

טענות הצדדים בערעור

7. המערערים שלושתם טוענים כי העונש שהושת עליהם חורג מעקרון אחידות הענישה ביחס לעונש שהושת על דוראני. לטענתם, על אף שדוראני היה מתכנן האירוע ו"המוח מאחוריו", כלשונם, עונש המאסר שהושת עליו - 3.5 שנות מאסר בפועל - מקל ביחס לעונש המאסר שהושת עליהם.

8. עוד טוענים המערערים כי בית המשפט המחוזי החמיר בעונשם ביחס למדיניות הענישה הנוהגת, התעלם מנסיבותיהם האישיות לרבות גילם הצעיר; היעדר עבר פלילי בעינינם; שהותם במעצר בית; והעובדה כי הודו בעובדות כתב האישום ונטלו אחריות על מעשיהם. כמו כן נטען כי לא ניתן משקל מספק לשיקולי השיקום בעניינם.

9. אפגאני מוסיף וטוען כי בית המשפט המחוזי התעלם מחלקו הקטן יחסית בביצוע העבירה, אשר במסגרתו

שמר על פתח המילוט בלבד ולא נקט באלימות כלפי המתלוננים.

עוד טוען אפגאני כי בקביעת עונשו לא ייחס בית המשפט המחוזי משקל ראוי לתסקירי שירות המבחן בעניינו, לנסיבותיו האישיות, ולסיכויי שיקומו.

10. מנגד, באת-כוח המשיבה סמכה את ידיה על גזר דינו של בית המשפט המחוזי, תוך שציינה כי העונש שהושת על המערערים הולם את המעשים שביצעו, בשים לב לתכנון הקפדני שקדם לביצוע השוד האלים.

אשר לטענת הסטייה מעקרון אחידות הענישה, באת-כוח המשיבה הדגישה כי חלקו של דוראני בביצוע השוד (להבדיל מתכנונו) היה פחות מחלקם של המערערים. כן נטען כי נסיבותיו האישיות של דוראני, ובפרט ההליך השיקומי המשמעותי שעבר, מצדיקות גם הן את האבחנה בין עונשו לעונשם של המערערים.

דין והכרעה

11. לאחר שעיינו בערעורים על נספחיהם ושמענו את טענות הצדדים בדיון שלפנינו, הגענו לכלל מסקנה כי דין הערעורים להידחות.

12. הלכה ידועה היא כי ערכאת הערעור לא תתערב בעונש שהוטל על-ידי הערכאה הדיונית אלא במקרים חריגים של סטייה קיצונית ממדיניות הענישה במקרים דומים, או כאשר מדובר בטעות מהותית שנפלה בגזר הדין (ע"פ 4777/17 פלוני נ' מדינת ישראל (10.1.2018)).

המקרים שלפנינו אינם מנויים על אחד החריגים דלעיל. העונשים שהושתו על המערערים הולמים את העבירות החמורות שביצעו, בשים לב לערכים המוגנים שנפגעו, נסיבות ביצוע העבירה ונסיבותיהם האישיות של המערערים. לא שוכנענו כי בית המשפט המחוזי חרג ממדיניות הענישה הנוהגת, ואין בפסיקה שהובאה על-ידי המערערים כדי לשנות את מסקנתנו זו.

13. עבירות השוד כוללות מנעד רחב של מעשים והתנהגויות, ובהתאם, מציע הדין מנעד ענישה רחב לצדדם. ביצוע שוד ספונטני ברחוב הומה אדם אין כמוהו כביצוע שוד מתוכנן באופן קפדני בבית מגורים מאוכלס בשעה שדיריו שוהים בו.

ביתו של אדם הוא מבצרו, בו הוא מרגיש בטוח ומוגן. פריצה אלימה לבית מגורים תוך תקיפת דייריו הנמים את שנתם מהווה פגיעה בהם במקום מבטחם, ויש בה כאמור כדי לפגוע לא רק בקניינם של דרי-הבית, אלא אף בביטחונם האישי – הפיזי והנפשי, ועל כן, מן הראוי כי תהא ענישה קשה וממשית שתהלום את חומרת מעשים אלו (וראו: רע"פ 7658/18 זוהר נ' מדינת ישראל, פסקה 13 (1.11.2018)).

המערערים פרצו לבית מגורים בשעות הבוקר המוקדמות, וזאת בחסות העלטה המכוונת שיצרו כשהורידו את מפסק החשמל הראשי. פריצה שכזו יש בה כדי לזרוע אימה בדיירי הבית, ולהביא לנזקים נפשיים קשים - כפי שאכן קרה. מעשיהם של המערערים מגלים על כן חומרה יתרה בהשוואה למקרים אחרים של שוד במונית או במשרד כמתואר בפסיקה שהובאה על ידי המערערים.

מבלי להפחית מחומרתן של עבירות דומות המתבצעות במרחב הציבורי, פגיעה באדם בין כתלי ביתו כאמור קשה היא לאין שיעור. מעשי המערערים, אשר בוצעו תוך ידיעה ברורה מראש על כוונתם האלימה, ראויים לגינוי חריף ככל הניתן, והעונש שהושת עליהם מבטא כראוי גינוי זה.

14. זאת ועוד, מצאנו כי השוואת העונשים בין שלושת המערערים - ראויה היא. בניגוד לטענת אפגאני, בנסיבות העניין שלפנינו עקרון הענישה האינדיבידואלית מוצא ביטוי דווקא בהשוואת עונשיהם של המערערים, האשמים במידה זהה בתכנון ובביצוע המעשים המתוארים. המערערים כולם פעלו כאחד בתכנון ובביצוע מעשה השוד האלים, תוך שיתוף פעולה מלא ביניהם - כל אחד בתפקידו. בנסיבות אלה, בדין השית עליהם בית המשפט קמא עונש זהה.

15. ולבסוף, איננו מקבלים את טענות המערערים באשר ליחס בין עונשם לעונשו של שותפם לביצוע העבירות. אמנם, מוטב היה שעניינם של המערערים יידון לפני בית משפט זה יחד עם עניינו של דוראני, באופן שיכול היה להציג את מכלול נסיבות ביצוע העבירות ונסיבותיהם האישיות של כל המעורבים באירוע, ולאפשר לבית המשפט שיקול דעת רחב בדונו בערעוריהם על חומרת עונשם.

ואולם, איננו סבורים כי בכך בלבד יש כדי לקבל את הערעורים ולהפחית בעונשם של המערערים. זאת, שכן לא שוכנענו כי היחס בין העונש שהושת על המערערים לבין עונשו של דוראני חורג מעקרון אחידות הענישה.

ראשית, בבחינת חלקם היחסי של המערערים מזה ודוראני מזה נראה כי האחרון אמנם לקח חלק פעיל בתכנון העבירה, אך חלקו בביצועה בפועל היה קטן באופן משמעותי מחלקם של המערערים.

זאת ועוד, נסיבותיו האישיות של דוראני כפי שהוצגו מטעם באת-כוח המשיבה ונציגת שירות המבחן בדיון לפנינו, הכוללות בין היתר הליך שיקומי משמעותי אותו עבר, מצדיקות גם הן את האבחנה שנעשתה בין עונש המאסר שהושת עליו לבין העונשים שהושתו על המערערים.

לבסוף, והיא העיקר, הגם שעקרון אחידות הענישה מהווה עקרון מנחה בדין הפלילי, "הוא שיקול אחד במכלול השיקולים שיש לאזנם במטרה להגשים את תכלית הענישה" (ע"פ 5082/15 עביד נ' מדינת ישראל (10.3.2016)). כשם שעקרון זה תומך בהשוואת עונשם של המעורבים באותה פרשה עבריינית, הוא תומך גם בקיומו של רף ענישה אחיד בנסיבות דומות. יפים לעניין זה הדברים שכתבתי בע"פ 1548/18 גיא נ' מדינת ישראל (28.11.2018):

"בהיבט האחד, מחייב עקרון אחידות הענישה מבט כולל, הבוחן את הענישה בנסיבות העניין ביחס לענישה במקרים דומים, כאמור בסעיף 40ג(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977. בהיבט השני, עקרון זה מחייב לבחון את מידת העונש גם ביחס לענישה שהושתה על כל אחד מהמעורבים במסגרת אותה פרשה עבריינית, כך שמדרג הענישה ישקף את חלקם

היחסי של כל אחד מהעבריינים בפרשה" (שם, בפסקה 22).

בנסיבות העניין שלפנינו, לו היו מתקבלות טענותיהם של המערערים, היה הדבר מביא להקלה בעונשם באופן החורג לקולא ממדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים. תוצאה זו אין לקבל.

16. סוף דבר, מכל הטעמים האמורים, אנו דוחים את שלושת הערעורים.

ניתן היום, ח' בשבט התשע"ט (14.1.2019).

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט
